

AKADEMİSYENLERİN BİLİMSEL ARAŞTIRMA TUTUMLARININ AKADEMİK ETİK DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ*

THE INVESTIGATION OF THE ACADEMICIANS' SCIENTIFIC RESEARCH ATTITUDES FROM THE POINT OF ACADEMIC ETHICAL VALUES

H. Ahmet KIRKILIC**, Oğuzhan SEVİM***, Yusuf SÖYLEMEZ****

ÖZET: Bu çalışmanın amacı akademisyenlerin bilimsel araştırma tutumlarının akademik etik değerler açısından incelenmesidir. Araştırma karma yöntemine uygun bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nicel boyutunda tarama modeli, nitel boyutunda ise temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel verilerin toplanmasında Sevim (2014) tarafından geliştirilen Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden, nitel verilerin elde edilmesinde ise öğretim üyeleriyle gerçekleştirilecek olan görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini farklı üniversitelerden değişik unvanlara sahip 149 öğretim üyesi oluşturmuştur. Nicel verilerin analizinde basit istatistikî yöntemler, nitel verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmayla akademisyenlerin bilimsel araştırma sürecinde karşılaştıkları etik dışı davranışlar hakkında derinlemesine bilgiye ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Bilimsel araştırma tutumları, akademik etik değerler, akademisyen

ABSTRACT: The aim of this study is to investigate the academicians' scientific research attitudes from the point of academic ethical values. The study was conducted according to the mixed method research. Survey design in the quantitative phase and basic qualitative research design in the qualitative phase were used in the study. Quantitative data were gathered with "The Scale of Academic Ethical Values" developed by Sevim (2014) and qualitative data were gathered with the interviews conducted with the academicians. The sampling group of the study was composed of 149 university instructors from different universities. Basic statistical methods in the quantitative phase and content analysis technique in the qualitative phase were used. The study presented detailed knowledge about the unethical behaviours faced by the academicians in the scientific research process.

Keywords: attitudes towards scientific research, academic ethical values, academician

1. GİRİŞ

Değer kavramı iktisattan felsefeye, sosyolojiden psikolojiye, matematikten ilahiyata kadar birçok bilim alanı tarafından kullanılmaktadır. Bu kadar yaygın bir şekilde kullanılması değer kavramına birçok anlam katmıştır (Akbaş, 2004). Değerler, toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgular; toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için iyi olduğuna inanılan ölçütler; bilinç, duygu ve heyecanları da ilgilendiren yargılar ve bireyin bilincinde yer eden ve davranışı yönlendiren güdülerdir (Özgüven, 1994). Kluckhohn (1951; akt. Fidan: 2009) değeri, bir grubun veya bireyin özelliğini gizli veya açık olarak ortaya koyan, eylemin biçim, araç ve amaçları arasından tercih yapmayı etkileyen bir kavram olarak tanımlamıştır.

* Bu makale 16-18 Nisan 2015 tarihlerinde düzenlenen "Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye'de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Profesör Doktor; Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

*** Doçent Doktor; Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

**** Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, kiokagan@yandex.com

Değer, bireyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç (Güngör, 1993); insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran inançlar bütünü olarak tanımlanabilir (Dilmaç, 1999). Bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda içselleştirdiği ve davranışlarını yönlendiren standartlar olarak da tanımlanabilen değer kavramında bireysel kazanım boyutu öne çıkmaktadır. Değerlerin bireysel yönünde güdü, karar verme, tutum, inanç, ihtiyaç gibi kavramlar ağırlık kazanmaktadır (Akbaş, 2004).

Değerler doğru ve yanlış ayırmamıza yardım eden temel inançlardır. Hayata denge ve anlam katarak, toplumu oluşturan bireylerle birlikte yaşamamıza imkân tanır. Değerler bireyin kendisinin ve diğerlerinin yaşantısının niteliğini yükseltirler; doğuştan getirilmeyip gözlem ve etkileşim sonucunda yaşanılarak öğrenilirler (Bostrom, 1999; akt. Akbaş, 2004).

Toplumu ve bireyi yakından tanımak için onların değerlerine bakmak gerekmektedir. Değerleri bilinen bir toplumun hangi alanlarda başarılı olacağı veya ne tür eksiklerinin ortaya çıkabileceğini tahmin etmek mümkün olmaktadır. Toplumun gelişmişlik seviyesini ve insanlar arasındaki ilişkilerin düzeyini değerler göstermektedir. Bireysel değerlerde olduğu gibi toplumsal değerler de bilim, teknoloji ve ekonomik hayatta meydana gelen değişimlerden etkilenir. Ekonominin tarıma dayalı olmaktan çıkarak sanayi üretiminin ağırlık kazanması, insanların çalışmaya bakışını, iş hayatının kurallarını, toplumsal yaşantıyı, maddeye karşı tutumları ve toplumsal değerleri değiştirmiştir. İş hayatında girişimcilik, daha fazla kazanç, hırslı olmak, rekabet, akılcı olmak, ileriye planlama, geleneksel değerlerden az çalışmanın, kanaat etmenin yerine geçmiştir (TÜSİAD, 1991).

Değerler; toplumu oluşturan bireylere nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilip nelerden uzak durulması ve nasıl yaşanması gerektiğini belirten ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. İlişki ağlarının gittikçe karmaşık bir hâl aldığı ve her açıdan hızlı bir değişimin yaşandığı günümüz toplumlarında değerler önemli bir rol üstlenmektedir. Değerler ile beraber bu değerleri ahlaksal açıdan araştıran *etik* kavramı da aynı önem derecesinde karşımıza çıkmaktadır.

Hayatın farklı noktalarında farklı görev, sorumluluk ve rollere sahip bireylerde olduğu gibi toplumun bilim, teknik ve eğitim gibi alanlarda ilerlemesini amaç edinerek araştırma ve çalışmalar yapan akademisyenlerin de özellikle alanlarına ait etik değerlere sahip olması son derece önemlidir. Son zamanlarda teknolojik imkânların gelişmesiyle birlikte bilimsel çalışma ve etkinliklerde etik değerlerle ilgili sorunların da arttığı görülmektedir. Oysa akademisyenler bilimsel konularla ilgili çalışmalarlarıyla toplumsal gelişmeye yardımcı olurken diğer taraftan da topluma model olma gibi önemli bir görevi yerine getirdiklerinden akademik etik değerlerde başlayan bozulmalar, akademik camianın dikkatinin bu noktada yoğunlaşmasına yol açmış ve akademik etik değerler konusunda daha hassas davranılması fikrini gündeme getirmiştir.

Akademik etik değerler sadece bilimsel bir çalışmanın oluşturulması süreciyle sınırlandırılmaz. Araştırmacının bilimsel çalışmaları, meslektaşlarıyla olan akademik ilişkileri, çalıştığı kuruma yönelik sorumlulukları ve hedef kitleleriyle yani öğrencileriyle ilişkileri kısacası bilimsel iletişim alanına giren tüm unsurlarla etkileşimi akademik etik değerler kapsamında değerlendirilebilecek boyutlardır. Akademik etik değerlere uygun olarak davranmak işte bu boyutların her birinde sergilenmesi gereken değerlerin içselleştirilmiş olduğu anlamına gelmektedir (Sevim, 2014).

Bu çalışmada akademisyenlerin bilimsel araştırma tutumları akademik etik değerler açısından incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- ✓ Akademisyenlerin bilimsel araştırma tutumları ne düzeydedir?
- ✓ Akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı olarak gördükleri davranışlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Araştırma nicel ve nitel araştırmaların bir arada kullanıldığı karma yönteme uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın nicel boyutunda tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğretim üyelerine sunulan Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden elde edilen veriler analiz edilerek öğretim üyelerinin bilimsel araştırma tutumları tespit edilmeye çalışılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Araştırmanın nitel boyutunda ise temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel nitel araştırmalar insanların deneyimlerini nasıl anladığını yorumlamaya çalışır. Veri toplama ve analiz süreci ise çalışmanın teorik çerçeve disiplinine bağlıdır (Merriam, 1998). Temel nitel araştırmacıları insanların deneyimlerine ne anlam kattıklarıyla ilgilenirler. Temel nitel araştırmacılarının izlemiş olduğu bu yolla araştırmanın amacı yöntembilimsel bağlamda örtüşmektedir. Akademisyenlerin akademik etik değerlerle ilgili görüşlerinin sorgulandığı araştırma sorusuna yanıt bulmak için temel nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı İbrahim Çeçen, Gümüşhane, Muş Alparslan ve Van Yüzüncü Yıl ve Atatürk üniversitelerinde görev yapan 204 akademisyen oluşturmuştur. Aşağıdaki tabloda çalışmaya katılan akademisyenlerin üniversitelere göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 1. Akademisyenlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	25
Gümüşhane Üniversitesi	25
Muş Üniversitesi	49
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	50
Atatürk Üniversitesi	55
Toplam	204

Tablo 2'de çalışmanın nicel boyutuna katılan akademisyenlerin unvanlara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2. Nicel Verilere Göre Akademisyenlerin Görev Dağılımları

Görev	f
Araştırma görevlisi	53
Okutman	26
Öğretim görevlisi	23
Yrd. Doç.	37
Doç.	30

Prof.	30
Toplam	204

Araştırmanın nicel boyutunda 204 akademisyene ulaşılmışsa da nitel boyutunda gönüllülük esasına da bağlı kalınarak bu akademisyenlerden 50'si ile görüşme yapılmıştır. Akademisyenlerden akademik etik değerlere aykırı olarak gördükleri davranışları kendilerine sunulan görüşme formuna yazmaları istenmiştir. Tablo 3'te çalışmanın nicel boyutuna katılan akademisyenlerin unvanlara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3. Nitel Verilere Göre Akademisyenlerin Görev Dağılımları

Görev	f
Araştırma görevlisi	12
Okutman	8
Öğretim görevlisi	8
Yrd. Doç.	10
Doç.	6
Prof.	6
Toplam	50

2.3.Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Nicel araştırma verilerinin toplanmasında Sevim (2014) tarafından geliştirilen Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Katılımcılara sunulan güvenilir ve geçerli 5'li likert tipi bir tutum ölçeği olan Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden elde edilen verilerin analizinde kestirimsel ve betimsel istatistiki yöntemler kullanılmıştır. Ölçekte yer alan olumsuz maddeler tersten kodlanarak puanlanmıştır. Nitel araştırma verilerinin toplanmasında ise araştırmacılar tarafından hazırlanan Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlar Görüşme Formu kullanılmıştır. Bu formla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden faydalanılmıştır.

3.BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Akademik Etik Değerler Ölçeği ile Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlar Görüşme Formu'ndan elde edilen veriler analiz edilerek ulaşılan bulgular paylaşılmaya çalışılmıştır.

3.1. Akademisyenlerin Bilimsel Araştırma Tutumlarıyla İlgili Elde Edilen Bulgular:

Çalışmaya katılan akademisyenlerin Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden almış oldukları ortalama tutum puanları tek yönlü varyans analiziyle karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Ortalama Tutum Puanlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Görev	N	Ortalama	F	Sig.
Araştırma görevlisi	53	200,2453	6,008	,000

Okutman	26	213,3333
Öğretim görevlisi	23	159,9444
Yrd. Doç.	37	202,0625
Doç.	30	197,8000
Prof.	30	204,8000
Toplam	204	195,5736

Tablo 4'te akademisyenlerin ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir (F: 6,008; p: ,00<0,05). Bu anlamlı farkın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini anlamak içinse Posthoc analizlerinden Bonferroni testi yapılmıştır. Tablo 5'te Bonferroni testinin sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5. Ortalama Tutum Puanlarına Ait Posthoc Analizi Sonuçları

Çoklu karşılaştırma	Sig.
Öğretim görevlisi-Arş. Gör.	,000
Öğretim görevlisi-Okt.	,004
Öğretim görevlisi-Yrd. Doç.	,000
Öğretim görevlisi-Doç.	,008
Öğretim grevlisi-Prof. Dr.	,063

Tablo 5'e göre gruplar arasında ortaya çıkan anlamlı farkın çalışmaya katılan öğretim görevlilerinin ortalama tutum puanlarından kaynaklanmaktadır. Öğretim görevlilerine ait ortalama tutum puanı ile araştırma görevlisi, okutman, yardımcı doçent doktor ve doçentlere ait ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir fark varken öğretim görevlileriyle profesörlere ait ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bu anlamlı farkın neden öğretim görevlilerinden kaynaklandığını belirlemek için araştırmaya katılan 5 öğretim görevlisi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin analiziyle öğretim görevlilerinin ileriye dönük akademik kariyer planlarının olmadığı anlaşılmıştır.

Akademisyenlerin akademik etik değerlere ilişkin ortalama tutum düzeyleri, Başçı ve Gündoğdu (2011) tarafından oluşturulan aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığından yola çıkılarak hazırlanan değerlendirme aralığına göre belirlenmeye çalışılmıştır. Bu değerlendirme aralığında her bir katsayı 0,80; puan aralığı ise 39 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 6. Akademik Etik Değerlere İlişkin Ortalamalarının Değerlendirme Aralıkları

Katsayı aralığı	Puan aralığı	Derecelendirme	Yorum
1.00–1.80	50-89	Hiçbir zaman	Düşük tutum
1.81–2.60	90-129	Çok az	
2.61–3.40	130-169	Bazen	Yüksek tutum
3.41–4.20	170-209	Çoğu zaman	
4.21–5.00	210-250	Her zaman	

Tablo 6'daki değerlendirme aralıklarından hareketle çalışmaya katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere ilişkin tutumlarının (Ort.= 195,57) olumlu yönde yüksek düzeyde

olduğu söylenebilir. Tablo 7’de akademisyenlerin akademik etik değerlere ilişkin ortalama tutum puanlarının ölçüğün boyutlarına göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 7. Ölçeğin Boyutlarına Göre Ortalama Tutum Puanlarının Dağılımı

Ölçeğin Boyutları	N	Tavan puan	Ort.	Tutum %
Bilimsel araştırmaya yönelik değerler	204	45	34,37	76,38
Meslektaşına yönelik değerler	204	50	41,20	82,41
Çalışılan kuruma yönelik değerler	204	45	34,72	77,16
Topluma yönelik değerler	204	40	30,14	75,36
Öğretim sürecine yönelik değerler	204	70	59,95	85,65

Tablo 7’deki ortalama tutum puanları incelendiğinde en yüksek ortalama tutum puanına sahip boyutun “öğretim sürecine yönelik değerler”, en düşük ortalama tutum puanına sahip boyutun ise “topluma yönelik değerler olduğu” anlaşılmaktadır. Tablo 7’den hareketle akademisyenlerin diğer etik değer boyutlarına göre öğretim sürecine yönelik akademik etik değerlerle meslektaşına yönelik akademik etik değer boyutlarında daha hassas davranmaya çalıştıkları söylenebilir.

3.2. Akademisyenlerin Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular:

Akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili olarak akademisyenlerle yapılan görüşmeden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve ulaşılan bulgular frekans değerleriyle birlikte tabloleştirilmiştir.

Çözümlenen veriler genel olarak değerlendirildiğinde bu verilerin beş ana tema altında toplandıkları görülmüştür. Araştırmanın nitel kısmında ulaşılan ilk ana tema olan bilimsel araştırma sürecine yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Bilimsel Araştırma Sürecine Yönelik Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Bulgular

Bilimsel araştırma sürecine yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlar	f
--	---

Araştırmadan elde edilen sonuçları istenilen yönde değiştirme	42
Bir an önce yükselebilmek için uydurma çalışmalar yapma	30
Araştırmaya katkısı olmadığı hâlde anlaşmalı olarak isim yazma	25
Bilimsel çalışmaları bir yükselme aracı olarak görme	22
Daha fazla ders ücreti alabilmek için bilimsel çalışmaları ihmal etme	18
Başka çalışmalara ait sonuçları özgün sonuçlar olarak sunma	15
Bilimsel çalışma basamaklarını ihlal etme	13
Parayla akademik yayın yapma	10
Niteliksiz dahi olsa çok sayıda yapılan çalışmanın kişiye değer kattığını düşünme	9
Yönettiği tezleri kitaplaştırarak öğrencilerinin adlarını bu kitaplarda yazmama	5
Araştırmacının araştırma verilerini saklı tutması	4
Bilimsel toplantılara niteliksiz çalışmalarla sırf bildiri sunmuş olmak için katılma	4
Sempozyum, kongre ve çalıştay gibi bilimsel toplantıların ticarileştirilmesi	3

Tablo 8 incelendiğinde akademisyenlerin bilimsel araştırma sürecine yönelik akademik etik değerlere aykırı davranış olarak üzerinde en çok durdukları konunun araştırma sonuçlarının raporlaştırılmasında ortaya çıkan etik dışı davranışlar olduğu anlaşılmaktadır. Akademisyenlere göre araştırma sonuçlarının istenilen yönde değiştirilmesi ve tahrif edilmesi sıkça karşılaşılan bir davranış hâline gelmiştir. Konuyla ilgili olarak Katılımcı (K) 23'ün görüşleri şu şekildedir:

Araştırmacı bir yöntem uyguluyor ve bu yöntemin başarı ya da tutum gibi değişkenler üzerindeki etkisini araştırıyor. Yaptığım araştırmalarda bu güne kadar başarısız olan tek bir uygulamaya rastlamadım. Tüm uygulamalar başarılı olmuş. Sizce bu inandırıcı mı? Başarı bir sonuç olduğu gibi başarısızlık da bir sonuçtur. Ama ne yazık ki bizdeki algı düzeyi bilimin objektif bir süreç olduğu noktasına henüz ulaşamamış. (K 23)

Akademisyenlerin üzerinde durdukları bir diğer etik dışı davranış ise bir an önce akademik unvana sahip olabilmek için uydurma çalışmalar yapmaktır. Bununla ilgili K 42'nin görüşleri şu şekildedir:

Bir an önce yüksek lisans ya da doktorayı bitirmek, yardımcı doçent olmak ve sonrasında asgari şartları sağlayıp doçent olabilmek için çok büyük bir çabayı gerektirir. Çevremdeki meslektaşlarımda bu çabayı göremememe rağmen çok hızlı bir şekilde yükselebildiklerini görüyorum. Kolay kolay fakülteden dışarı çıkmayan araştırmacılar bu uygulamaları ne zaman yapıyor, bilemiyorum. (K 42)

Görüşmeye katılan akademisyenler, araştırmaya hiçbir katkısı olmadığı halde dostluk-hatır gibi değerler üzerinden arkadaşlarının isimlerini kendi çalışmalarına yazmalarını ve bunun karşılığında da kendi isimlerini onların çalışmalarına yazdırmalarını etik dışı bir davranış olarak görmektedirler. Bu duruma özellikle sempozyumlarda sıkça rastlandığını belirten akademisyenlerden K17'nin görüşleri şu şekildedir:

Çalışma konusuna bakıyorsunuz tek bir kişinin kolayca üstesinden gelebileceği bir konu. Fakat çalışmadaki isim sayısına bakıyorsunuz 3, 5 ve hatta 7 isim. Örneğin sempozyum programındaki bildirilerdeki araştırmacı isimlerine bakın, bu isimlerin farklı pek çok bildiride de geçtiğini görürsünüz. Bildiri konularına bakıyorsunuz bir araştırmacının, bilemediniz en çok iki araştırmacının üstesinden gelebileceği konulardır bunlar.

Görüşmeye katılan akademisyenlere göre araştırmacıların etik dışı davranışlarda bulunmasının en önemli sebeplerinden biri de bilimsel çalışmaları bir yükselme aracı olarak görmeleridir. K 42'nin görüşleri bu bağlamda konuyla ilgili olarak açıklayıcı görüşler sunmaktadır.

Akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranış olarak gördükleri bir diğer konu ise daha fazla ders ücreti alabilmek için bilimsel çalışmalarını ihmal etmeleridir. Konuyla ilgili olarak K 10'nun görüşleri şu şekildedir:

Haftada 30-40 saat derse giren bir akademisyen, bilimsel çalışmalar yapmak için nasıl vakit bulabilir? Girdiği derslerin vermiş olduğu yorgunluğu düşünüldüğünde bu akademisyenin hayatında bilimsel çalışmaya çok da yer olmadığı anlaşılır. Bence özellikle genç akademisyenler bu konuda daha hassas davranmalıdırlar. (K 10)

Akademisyenlerin etik dışı davranış olarak tanımladıkları diğer uygulamaların ise bilimsel çalışma basamaklarını ihlal etme, parayla akademik yayın yapma, niteliksiz dahi olsa çok sayıda yapılan çalışmanın kişiye değer kattığını düşünme, yönettiği tezleri kitaplaştırarak öğrencilerinin adlarını bu kitaplarda yazmama, araştırmacının araştırma verilerini saklı tutması, bilimsel toplantılara niteliksiz çalışmalarla sırf bildiri sunmuş olmak için katılma ve Sempozyum, kongre ve çalıştay gibi bilimsel toplantıların ticarileştirilmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Görüşmeye katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranış olarak tanımladıkları ikinci ana tema olan meslektaşına yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili bulgular Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. Meslektaşına Yönelik Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Bulgular

Meslektaşına yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlar	f
Akademik rekabetin kin ve nefrete dönüşmesi	35
Sınıflarda veya başka ortamlarda meslektaşlarının dedikodusunu yapma	29
Yüksek lisans ve doktora tez savunmalarının jüri dayanışmasına dönüşmesi	15
Öğrencilerin önünde meslektaşını küçük düşürme	13
Tanıdık veya nüfuzlu öğrencileri kayırmak için araya girme	10

Meslektaşının açığını bulmak için çaba sarf etme	7
Meslektaşlarının çalışmalarını değersiz gösterme	4

Tablo 9’da araştırmaya katılan akademisyenlerin meslektaşına yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışların başında akademik rekabetin kin ve nefrete dönüşmesini gördükleri anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili olarak K 15’in görüşleri şu şekildedir:

Akademisyenler arasında beni rahatsız eden konuların başında rekabet gelmektedir. Rekabet edilebilir elbette, fakat bunu bir nefret yarışına dönüştürmek gerçekten çok zararlı sonuçlar doğurabiliyor. Bir başkasının iyi ve kaliteli çalışmaları beni neden rahatsız etsin ki? Ya da bir meslektaşımın zor bir durumda kalması beni nasıl mutlu edebilir ki? Herkes beni konuşsun, benden çekinsin, bana daha fazla saygı gösterebilir gibi düşünceler akademik rekabeti kin ve nefrete dönüştürüyor. Bu da gerçekten başarılı ve bilgili bilim adamlarının birbirlerinden faydalanmalarına engel teşkil ediyor. (K 15)

Akademisyenlerin üzerinde durdukları bir diğer konu ise sınıflarda veya başka ortamlarda meslektaşlarının dedikodusunu yapmadır. Akademisyenler, bu etik dışı davranışın akademisyenler arasında güven probleminin doğmasına yol açtığını düşünmektedirler. Konuyla ilgili olarak K 16’nın görüşleri şu şekildedir:

Bir akademisyen sınıflarda veya başka ortamlarda meslektaşının dedikodusunu yaparsa o bölüm ya da kurumda güvenden bahsetmek güçleşir. Fakat ne yazık ki bu durum çalışma alanlarımızda artık olağan bir hâl almıştır. Bu dedikoduların bir de haksız ithamlara dönüşmesi olayın daha da vahim bir hâl almasına yol açıyor. (K 16)

Görüşmeye katılan akademisyenlerin üzerinde durdukları bir diğer etik dışı davranış ise yüksek lisans ve doktora tez savunmalarının jüri dayanışmasına dönüşmesidir. Konuyla ilgili olarak K 49’un görüşleri şu şekildedir:

Benim dikkatimi çeken hatta bazen güldüren durum, yüksek lisans ya da doktora tez savunmalarıdır. Bu tip savunmalarda adayın eksiklerini eleştirmek danışmanına ayıp etmek olarak algılanıyor. Siz adayı eleştirdiğinizde danışman ya da seçici kuruldaki diğer akademisyenler bunu ne yazık ki şahsileştiriyorlar. Doğal olarak bu gibi durumlarla karşılaşmamak için bu defa idare etme cihetine gidiyorsunuz. Bu gibi olaylarla karşılaşmamak için elimden geldiğince tez jürilerinde bulunmak istemiyorum. (K 49)

Tablo 9’da akademisyenlerin meslektaşına yönelik akademik etik değerlere aykırı davranış olarak öğrencilerin önünde meslektaşını küçük düşürme, tanıdık veya nüfuzlu öğrencileri kayırmak için araya girme, meslektaşının açığını bulmak için çaba sarf etme, meslektaşlarının çalışmalarını değersiz gösterme gibi uygulamaları gördükleri anlaşılmaktadır.

Görüşmeye katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranış olarak tanımladıkları üçüncü ana tema olan çalışılan kuruma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Çalışılan Kuruma Yönelik Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Bulgular

Çalışılan kuruma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlar	f
--	----------

Sempozyum, kongre ve çalıştay gibi bilimsel toplantılar için kurumdan maddi destek alıp bunu gezi şölenine çevirme	24
Proje çalışmalarında kişisel harcamalarını kuruma fatura etme	20
Lisansüstü derslerini yapmadığı hâlde ücret formunda gösterme	17
Mesai saatlerinde dışarıda ticaret yapma gibi farklı işlerle meşgul olma	16
Derslere geç girme	10

Tablo 10'a bakıldığında araştırmaya katılan akademisyenlerin çalışılan kuruma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışların başında sempozyum, kongre ve çalıştay gibi bilimsel toplantılar için kurumdan maddi destek alıp bunu gezi şölenine çevirmelerinin geldiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili olarak K 14'ün görüşleri şu şekildedir:

Sempozyum ve çalıştay gibi toplantılar benim dikkatimi çok çekiyor. Bu toplantılarda sunulan bildirilerden oraya gelenler dahi bilgi sahibi olamıyor. Çünkü otuurlara katılımların çok az olduğunu görüyoruz. Herkes gittiği şehrin doğal ve tarihî yerlerini görme ve buraları gezme hevesinde olduğu için bilim ikinci planda kalıyor. Özellikle yurt dışında tertiplenen sempozyumlarda bildiriler dahi sunulmuyor. (K 14)

Akademisyenlerin çalışılan kuruma yönelik etik dışı davranış olarak ileri sürdükleri diğer bir uygulama ise proje çalışmalarında kişisel harcamalarını kuruma fatura etmeleridir. Bu etik dışı davranışta katılımcılar tarafından akademisyenlerin kendi teçhizat eksiklerini proje vasıtasıyla tamamlamaya çalıştıkları belirtilmiştir. Konuyla ilgili olarak K 40'ın görüşleri şu şekildedir:

Üniversitelerde her yıl onlarca, yüzlerce projeler yapılıyor. Pratik olarak hangi birinden ne kadar yararlanılıyor. Onlarca yüksek lisans doktora tezinin projelendirildiğine şahit oldum. Bu projeler için kameralar, bilgisayarlar, projeksiyonlar, yazıcılar ve fotoğraf makineleri alındı. Bazen projeye hiç ilgisi olmayan araçlar satın alındı. Bunlar projenin ihtiyacı mıydı? Hayır, proje hocasının ihtiyacıydı. (K 40)

Görüşme yapılan akademisyenlerin etik dışı davranış olarak gördükleri bir başka uygulama ise lisansüstü derslerini yapmadığı hâlde ücret formunda göstermeleridir. Konuyla ilgili olarak K 34'ün görüşleri şu şekildedir:

Öğretim üyeleri lisansüstü dersler açıyorlar. Kimisi bir hafta yapıyor, kimisi iki haftada bir ders yapıyor. Bazıları da bu derslerde sohbet ediyor. Bir kısım öğretim üyeleri ise hiç ders yapmıyor. Fakat bu şekilde geçiştirilen dersler her ay ücret formuna yazılıyor. (K 34)

Akademisyenler tarafından çalışılan kuruma yönelik etik dışı davranış olarak belirtilen diğer uygulamalar ise mesai saatlerinde dışarıda ticaret yapma gibi farklı işlerle meşgul olma ve derslere geç girmedir.

Görüşmeye katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranış olarak tanımladıkları dördüncü ana tema olan topluma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Topluma Yönelik Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Bulgular

Topluma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlar	f
Etik değerlerle ilgili etkili bir model olamama	45
Toplumun üniversite camiasına olan güvenini sarsacak davranışlarda bulunma	34
Toplumsal gelişmeye yönelik çalışmalarda yer almama	20
Topluma tepeden bakma	16
Toplumsal beklentileri karşılamada isteksiz olma	12
Toplumsal değerlerle çatışma	7
Toplumun gerçeklerinden kopuk çalışmalar yapma	4
Kendini topluma karşı, olduğundan çok daha farklı tanıtmama	3

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan akademisyenlerin topluma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranış olarak gördükleri uygulamaların başında etik değerlerle ilgili etkili bir model olamamanın geldiği anlaşılmaktadır. Akademisyenlere göre üniversiteler ve buralarda görev yapan öğretim üyeleri toplumun şekillenmesinde ve ihtiyaçlarının karşılanmasında çok önemli bir role sahiptir. Toplumun elit kesimi olarak görülen üniversitelerde sergilenen davranış şekilleri toplumsal davranış kalıplarının oluşmasında yönlendirici olmaktadır. Konuyla ilgili olarak K 28'in görüşleri şu şekildedir:

Üniversitelerden mezun olan insanlar toplumsal kurumların önemli kademelerine yerleşiyorlar ve buradan topluma yön veriyorlar. Bu insanların üniversite hayatı boyunca ders aldıkları, gözlemledikleri ve yeri geldiğinde model aldıkları öğretim üyelerinin önemli bir yeri vardır. Öğretim üyesi olması gerekeni anlatır; fakat önemli olan anlattıklarını kendisinin ne kadar yaptığıdır. Eğer farklı alanlarda görev yapan okumuş ve aydın insanlar günümüzde ciddi değer yitimleri yaşıyorlarsa bunda üniversitelerin de payı olduğunu düşünüyorum. (K 28)

Akademisyenlerin etik dışı davranış olarak gördükleri diğer bir konu ise öğretim üyelerinin toplumun üniversitelere olan güvenini sarsacak davranışlarda bulunmalarıdır. Konuyla ilgili olarak K 10'un görüşleri şu şekildedir:

Öğretim üyeleri toplum tarafından daha çok kurumsal kimlikleriyle tanınmaktadırlar. Bir öğretim üyesi etik değerlerin dışına çıktığı zaman bu durum sadece onu ilgilendirmekle kalmayıp mensup olduğu üniversiteye de doğrudan yansımaktadır. Toplumda hemen "Bir üniversite hocası da bunu yapıyorsa, biz ne yapalım?" gibi bir algı oluşmakta ve bu algı toplumun üniversite camiasına bakışını olumsuz yönde etkilemektedir. Üniversite ile toplum arasında güven bunalımı ortaya çıkmaktadır. (K 28)

Öğretim üyelerinin topluma yönelik etik dışı davranış olarak gördükleri davranışlardan biri de akademisyenlerin kendilerini olduklarından daha farklı göstermeleridir. Bu durum, akademisyenin söyledikleriyle yaptıklarının örtüşmemesi olarak ortaya çıkmaktadır. Konuyla ilgili olarak K 45'in görüşleri şu şekildedir:

Toplumsal meselelerde aktif rol alan öğretim üyelerinin topluma karşı kullandıkları ifadelerle yaptıklarının uyum içerisinde olması gerekir. Eğer toplum, kendisine hitap eden ya da yol gösteren, reçete sunan akademisyenin bu söylediklerini kendisinin uygulamadığını bilirse ya da bu söylediklerini kendisinin de yaptığına şahit olmazsa akademisyen tarafından toplumsal soruna yönelik yapılan tespitler toplumsal tabanda kendine çok da yer bulamıyor. (K 45)

Görüşmeye katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranış olarak tanımladıkları beşinci ana tema olan öğretim sürecine yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili bulgular Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretim Sürecine Yönelik Akademik Etik Değerlere Aykırı Davranışlarla İlgili Bulgular

Öğretim sürecine yönelik etik değerlere aykırı davranışlar	f
Sorumluluğundaki derslere araştırma görevlilerini yollama	37
Hediye getiren öğrencilere daha fazla not verme	30
Geçerli bir mazereti olmadığı hâlde derslere girmeme	28
Derslerde küfürlü ve argo konuşma	24
Derslerde ideolojik ve siyasi görüşlerinin propagandasını yapma	22
Sınavları öğrencilere bir tehdit aracı olarak kullanma	15
Öğrencilerle arasındaki mesafeyi koruyamama	13
Öğrencilerle flört etme	8
Her yeni dönemde önceki dönemlerde kullanılan ders notlarını ve sınav sorularını kullanma	5

Bazı derslerin ve konuların önemsememe	4
Dersin içeriğini kendi yeterliliği çerçevesinde yeniden düzenleme	2
Sınavları araştırma görevlilerine yaptırarak sınav esnasında orada bulunmamak	2

Tablo 12 incelendiğinde akademisyenlerin öğretim sürecine yönelik etik dışı davranışların başında öğretim üyelerinin sorumluluklarındaki derslere araştırma görevlilerini yollamaları geldiği görülmektedir. Akademisyenlere göre bu durum sıkça rastlanan etik dışı bir uygulamadır. Konuyla ilgili olarak K 33'ün görüşleri şu şekildedir:

Araştırma görevlilerinin derslere girip konu anlatmalarını çok tasvip etmiyorum. Onun asli görevi yüksek lisansı ya da doktorasıyla ilgili çalışmalarıdır. Fakat bazı öğretim üyelerinin keyfi bir şekilde araştırma görevlilerini kendi derslerine gönderdiklerine şahit oluyorum. Bu durumdan hem öğrenci hem araştırma görevlisi hem de idare rahatsız olmaktadır. Özellikle araştırma görevlisi o dersle ilgili gereken tecrübeye henüz haiz olmadığı için öğrencinin karşısında büyük zorluklar yaşayabiliyor. (K 33)

Akademisyenlerin etik dışı davranışlardan üzerinde durdukları diğer bir konu da kendilerine hediye getiren öğrencilere daha fazla not vermeleri ya da onları kayırmalarıdır. Bu durum, olaya şahit olan diğer öğrencileri de olumsuz etkilemekte ve ilgili akademisyenin tavrının öğrenci arasında problem teşkil etmesine yol açmaktadır. Konuyla ilgili olarak K 41'in görüşleri şu şekildedir:

Bazı öğrenciler farklı niyet ve düşüncelerle hediye getirmektedirler. Ben şahsen bunlara karşıyım. Çünkü o hediyeyi aldığımda o öğrenciye karşı borçlu duruma düşebileceğimi düşünürüm. Fakat çevremde bu tip hediyeleri rahatlıkla kabul eden pek çok meslektaşım rastlamaktayım. Dikkat ediyorum, hediye kabul eden öğretim üleriyle bu öğrenciler arasındaki samimiyet de hâliyle daha ileri bir boyutta oluyor. Hele bir de bunun öğrenci notlarına farklı bir şekilde yansımaları var ki bu da kabul edilebilir bir durum değil. (K 41).

Akademisyenlerin etik dışı davranış olarak tanımladıkları diğer bir husus ise öğretim üyelerinin herhangi bir mazeretleri olmadığı hâlde derslere girmemeyi veya dersleri erken bitirmeyi alışkanlık hâline getirmeleridir. Konuyla ilgili olarak K 50'nin görüşleri şu şekildedir:

Çevremde gözlemlediğim akademik etik açısından sorunlu bir davranış da derslere girmemedir. Bazen öyle oluyor ki öğrenciler dersin hocasının derse gelmemesine alışıyor. Öğretim üyesinin mazereti olmadan derslere girmeme gibi bir hakkı yok. Çünkü bu dersler karşılığında hem bir unvana hem de ücrete sahip oluyorlar. (K 50)

Akademisyenler tarafından öğretim sürecine yönelik etik dışı davranış olarak belirtilen diğer uygulamalar ise derslerde küfürlü ve argo konuşma, dersin içeriğini kendi yeterliliği çerçevesinde yeniden düzenleme, sınavları öğrencilere bir tehdit aracı olarak kullanma, derslerde ideolojik ve siyasi görüşlerinin propagandasını yapma, öğrencilerle flört etme, her yeni dönemde önceki dönemlerde kullanılan ders notlarını ve sınav sorularını kullanma gibi uygulamalardır.

4.SONUÇ VE TARTIŞMA

Akademisyenlerin bilimsel araştırma tutumlarının akademik etik değerler açısından incelendiği bu çalışmada öğretim üyelerinin akademik etik değerlere ilişkin tutumlarının olumlu yönde yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretim üyelerinin ortalama tutum puanları akademik unvanlara göre varyans analiziyle karşılaştırılmış ve farklı unvanlara sahip akademisyenlerin ortalama tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın hangi unvan ya da unvanlar arasında olduğunu anlamak için yapılan posthoc analizi neticesinde farklılığın öğretim görevlilerinin ortalama tutum puanlarından kaynaklandığı görülmüştür. Anlamlı farklılığın özellikle öğretim görevlilerinden kaynaklanma nedenini ortaya çıkarmak için çalışmaya katılan 5 öğretim görevlisiyle yapılan görüşmeden anlamlı farklılığın öğretim görevlilerinin ileriye dönük akademik kariyer planlamadıklarından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Akademisyenlerin Akademik Etik Değerler Ölçeği'nden aldıkları ortalama tutum puanları ölçekte yer alan boyutlar açısından değerlendirilmiş ve öğretim üyelerinin bu boyutlardan sırasıyla en çok öğretim sürecine yönelik değerlerle meslektaşına yönelik değerler konusunda hassas oldukları anlaşılmıştır.

Araştırmaya katılan akademisyenlerin akademik etik değerlere aykırı davranışlarla ilgili görüşlerine de başvurulmuştur. Yapılan görüşmelerin analiz edilmesiyle öğretim üyelerinin görüşlerinin Akademik Etik Değerler Ölçeği'nin boyutlarını da oluşturan beş ana tema altında toplandığı görülmüştür.

Bu temalardan ilkinin akademisyenlerin bilimsel araştırma sürecine yönelik akademik değerlere ilişkin davranışları oluşturmuştur. Bu temada akademisyenlerin özellikle üzerinde durdukları husus araştırmacıların elde ettikleri sonuçları çarpıtmaları ve olduğundan farklı olarak araştırma raporuna yansıtılmalarıdır (Büken, 2006; Ertekin vd., 2002; İnci, 2009; Karakütük, 2002). Çok sayıda makale sahibi olmak bilimsel niteliğin ölçüsü olarak görüldüğü ortamlarda bu tip etik dışı davranışlara rastlamak mümkündür. Bu davranışın ortaya çıkmasındaki diğer bir önemli etken ise bilimin objektifliğinin araştırmacılar tarafından tam olarak içselleştirilememesidir. Araştırmacıların özellikle deneysel uygulamalarının kesinlikle başarılı sonuçlar vermesi gerektiğine, aksi bir sonucun ise o çalışmanın başarısız olarak görülmesine neden olacağına inanmaları, çoğu zaman araştırma verilerinin tahrifine yol açmaktadır (Ülman, 2006). Yapılan bu etik ihlal sadece bu araştırma raporuyla sınırlı kalmayıp o ülkenin bilimsel temellerini ve güvenilirliğini de sarsmaktadır.

Bilimsel çalışmalar bir ihtiyaca dayanılarak yapılır. Bilimsel çalışmaların bir yükselme aracı olarak görülmesi çalışmaların niteliğine zarar verir (Ertekin vd., 2002; Tabancalı, 2004). Akademisyenlerle yapılan görüşmelerde öğretim üyelerinin bilimsel çalışmaların bir yükselme aracı olarak görülmesine tepkili oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca bir yayına, hiç katkısı olmadığı hâlde bir veya biden çok ismin yazılması konusunun da önemli bir etik sorun olduğu akademisyenler tarafından belirtilmiştir.

Nitel araştırma verilerinden elde edilen sonuçlardan ikincisi ise meslektaşına yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlardır. Bu temada akademisyenlerin özellikle kendileri aralarındaki ilişkiler üzerinde durdukları görülmüştür. Akademisyenler arasındaki rekabet üzerinde duran öğretim üyelerinin bu rekabetin zamanla kin ve nefrete dönüştüğünü düşündükleri belirlenmiştir. Bilimsel çalışmaların çözüm aracı olarak etkili bir şekilde kullanılabilmesi için devamlılığın sağlanması gerekir. Eğer araştırmacılar elde ettikleri sonuçları bir başka araştırmanın sonuçlarının fevkinde görür, o sonuçların geçerliliğini göz ardı edip küçümserse bu devamlılık kesintiye uğramış olur. Bu mücadeleden hem araştırmacılar hem de ülkenin bilimsel birikimi zarar görür. Ayrıca objektifliğin ve devamlılığın önemli olduğu bilimsel alana kin ve nefret gibi olumsuz duyguların egemen olmasına ortam sağlar.

Araştırmanın nitel sonuçlarından üçüncüsü çalışılan kuruma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlardır. Akademisyenlerin kendilerine ve yaşadıkları toplumlara karşı sorumlulukları olduğu gibi çalıştıkları kurumlara karşı da sorumlulukları vardır. Kuruma ait her ne kullanılıyorsa, bu, yapılan çalışmanın bir ihtiyacı olmalıdır. Akademisyenlerin bu bulgu başlığında üzerinde durdukları etik dışı davranış, kurumdan kişisel ihtiyaçların karşılanması için faydalanma ve kurumu bu noktada zarara uğratmadır. Özellikle bilimsel çalışmalarla ilgili seyahatlerde ve projelerde ihtiyaç olarak kuruma fatura edilen tüm masraflar kuruma yönelik akademik etik değerlerle doğrudan ilgilidir. Bu değerleri haiz olmayan araştırmacılar kurumun imkânlarını şahsi ihtiyaçları doğrultusunda harcayarak sonraki bilimsel çalışmaların da önünü tıkamış olmaktadır.

Nitel sonuçlardan dördüncüsünü topluma yönelik akademik etik değerlere aykırı davranışlar ana teması oluşturmaktadır. Akademisyenler bu tema altında bilim adamlarının etik değerlerle ilgili toplumsal rol model olmaları üzerinde durmuşlardır. Üniversitelerin bilginin üretildiği ve buradan da topluma yayıldığı yer olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda taraflardan birinin toplum olduğu anlaşılmaktadır. Üniversitelerde cereyan eden olaylar farklı şekillerde topluma da yansımaktadır. Toplumdan üniversitelerle bakıldığında bu kurumların seçkin insanlardan müteşekkil bir yapı olduğu algısı belirmektedir. Bu toplumun mensubu olan insanlar akademisyenlerin etik dışı davranışlarına şahit olduklarında dolayısıyla kendi içlerinde de önemli kırılmalar yaşamaktadırlar. “Üniversite hocası da bunu yaparsa!” algısı, toplumla üniversite arasındaki güvenin sarsılmasına yol açmaktadır.

Nitel sonuçlardan sonuncusu olan öğretim sürecine yönelik etik değerlere aykırı davranışlar ana temasıdır. Akademisyenler bu tema altında özellikle öğretim üyelerinin derslerine girmemeleri ve kendi yerlerine araştırma görevlilerini göndermeleri üzerinde durmuşlardır. Araştırma görevlilerinin derslere gönderilmelerinde Yükseköğretim Kanunu’ndaki görev tanımlarının net olarak yapılmamasının büyük etkisi olduğu düşünülebilir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda araştırma görevlilerinin görev tanımı “yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ve deneylerde yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcılarıdır.” şeklinde geçmektedir. Dolayısıyla araştırma görevlisinin derse girip girmeme gibi bir hakkının olup olmadığı belirsiz bırakılmıştır. Kanundaki ucu açık bu ifadeler araştırma görevlilerinin derslere gönderilmelerine bir dayanak olmuştur.

Akademisyenlerin öğretim sürecine yönelik etik dışı davranışlardan önemli olarak gördükleri bir diğer uygulama ise öğretim üyelerinin kendilerine hediye getiren öğrencileri kayırmaları ve onlara daha fazla not vermeleridir. Bu tür uygulamalar dersin hocası ile öğrencileri arasında olması gereken mesafenin de ortadan kalkmasına yol açmaktadır. Ayrıca diğer öğrencilerin dersin sorumlusu olan öğretim üyesine yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine de neden olmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sistemi'nin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteşme derecesinin değeriendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Ankara.
- Başcı, Z., ve Gündoğdu, K. (2011). Öğretmen adaylarının drama dersine ilişkin tutumları ve görüşleri: Atatürk Üniversitesi örneği. *Elementary Education Online*, 10(2), 454-467.
- Bostrom, K. L. (1999). *The value-able child, teaching values at home and school*. Addison-Wesley Educational Publishers inc.İllinois
- Büken, N. Ö. (2006). Türkiye örneğinde akademik dünya ve akademik etik. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 37, 164-170.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2011). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cevizci, A. (1996). *Felsefe sözlüğü*. (1. Baskı). Ankara: Ekin Yayınları.
- Dılmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ertekin, C., Berker, N., Tolun, A., Ülkü, D., Aksan, D., Erzan, A., Güriz, A., & Öztürk, O. (2002). *Bilimsel araştırmada etik ve sorunları*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Yayınları.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *AKÜ Eğitim Fakültesi Kuramsal Eğitimbilim*, 2 (2), 1-18.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Hollanda Türk Akademisyenler Birliđi Yayınları.
- İnci, O. (2009). Bilimsel yayın etiği ilkeleri, yanıltmalar yanıltmaları önlemeye yönelik öneriler. In O. Yılmaz (Ed), *Sağlık bilimlerinde süreli yayıncılık-2009 sempozyum kitabı* (6989), Ankara: TübitakUlakbim.
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme (lisansüstü öğretimin planlanması)*. (Geliştirilmiş 2. Baskı), Ankara: Anı Yayıncılık
- Kluckhohn, C. (1951). Values and value orientations in the theory of action: An exploration in definition and classification. In T. Parsons, & E. Shils (Eds.). *Toward a general theory of action* (pp. 388-433). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Özğüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: Yeni Doğuş Matbaası.
- Özlem, D. (2004). *Etik (Ahlak Felsefesi)*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Sevim, O. (2014). Akademik etik değerler ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlilik çalışması. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(6), 943-957.
- Tabanlı, E. (2004). Bilim ve yayın etiği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 225-237.
- TÜSİAD. (1991). *Türk toplumunun değerleri*. Yayın No:TÜSİADT/a1,6.145, İstanbul: Boyut Matbaacılık.
- Ülman Y. I. (2006). Bilimsel bilgi üretiminde yayın etiği (örnekleriyle bilimsel yanıltma türleri). In H. Yazıcı, M. Şenocak (Ed), *Tıbbi Yayın Hazırlama Kuralları ve Yayın Etiđi* (4962).İstanbul: Nobel Yayınevi.